

CUDNOŚĆ (141) *sb f*

cudność (115), **czudność** a. *cudność*(26).

o jasne.

sg *N* cudność (27). ◇ *G* cudności (50). ◇ *D* cudności (5). ◇ *A* cudność (33). ◇ *I* cudnością (12). ◇ *L* cudności (7). ◇ *pl N* cudności (2). ◇ *G* cudności (2). ◇ *A* cudności (1). ◇ *sg a. pl G* cudności (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

Piękność, piękno; uroda; doskonałość, dobroć, zacność; pulchritudo BartBydg, Calag, Cn; species BartBydg, Cn; elegantia, formositas, venustas Calep, Cn; proportio BartBydg; almities, bellitudo, concinnitas, concinnitudo, decor, gratia, nitiditas, nitor, pulchritas, speciositas, venus Cn (141): Iaciem tedy fláchetnieyŷa/ Y wiécy nad cię cudnieyŷa? Iż o cudną sierść mało dbam/ W rozumie cudność pokładam. *BierEz* I2v; bo wtey pannye była czudnoŷcz y czyełna y cznotlyua *PatKaz III* 109, 108v, 130, 133; *BartBydg* 125, 147; *Calep* 356a, 430a, 1111a.

a. *Piękność pod względem fizycznym; uroda; color Mącz; pulchritudo corporis Calag (126):* *BierEz* I3v; *OpecŻyw* 39v, 137, 188v [2 r.], 189 [2 r.]; która czudnoŷcz zalezy wuyłokofŷczy/ w farbye/ w yakofŷczy/ wczlonkow czudnym poŷtauyenyu *PatKaz III* 118, 98, 109v [3 r.], 117v, 118, 120v (11); *HistJóz* B [2 r.], B2, B4; Też kto chce mieć czudność licza/ nad przyrodzoną czudność tak iżby fkorá była ŷubtelnieyŷa tak vczyń *FalZioł* I 12d, IV 11c, 21c, d [3 r.], 23c, V 48v; *BielŻyw* 35, 39; Iż włofi dany ku okrafié czudności człowieka. *GlabGad* A7, A3, F3, N3; *KlerWes* Av; *WróbŻołt* ff3v; *HistAl* A2v [2 r.], A8v, C6v, I7v, L5; *BielKom* C2v; *GliczKsiqż* P8; *Leop Gen* 41/24, *Os* 10/11; Bo wiele iest zawiédzionych cudnością niewieŷciá/ gdyż miłóŷ z niey pała iáko ogień. *BibRadz Eccli* 9/9 [*idem BudBib*]; przypadł los ná Hełfyonę która była niepołpolitey cudności *BielKron* 54, 16v, 25v, 49, 56, 71v (15); *Color, Per Metaph. Rumiánoŷ. Cudnoŷ. Mącz* 60b, 3d; O sierŷci y cudności koniá dobrého. *SienLek* 186v, Aaaav; pan Lupá mowi/ iż pięknoŷ nie iest záuwy dobra/ bo częŷtokroć cudności białychgłow/ bywały przyczyná wiele ná ziemi złego *GórnDworz* L14v; Naprzod tedy niechay w tho weŷrzy/ iż to ciało w ktorým pięknoŷ widzi/ nie iest przyczyná/ á poczátkiem oney cudności *GórnDworz* Mmv, G2v, P4v, Q5v [2 r.], V5v, X3v [2 r.] (30); Po máłym czáfu wyleczyłá ŷie z tey niemocy tá Krolewná/ á była ták piękna że ŷie cudności dziwowáł káždy kto iá iedno vyŷrzał. *HistRzym* 17v, 5v; *BielSat* D3 [2 r.]; *KuczKat* 255, 380; *BudBib Eccli* 9/9; *BialKaz* I4v; *Oczko* 3v; *Calag* 425b; *ReszList* 179; NIedofŷapionéy godnoŷci/ Y pánieŷkiéy wzór cudności *ZawJeft* 44, 7; Iey cudności Boginie ktore miedzy láfy Pod nákrzytemi drzewy wieczne trawią czáfy. Nápatrzyć ŷie niemogá *WitoŷLut* A4.

W charakterystycznych połączeniach: cudność człowiecza, nadprzyrodzona, niebieska, nieogarniona, niepospolita (7), nierowna, niewieŷcia (2), niewymowna (2), prawdziwa, upodobana, wielka (2), zwierchnia, żywa; cudność białychgłow, ciała (4), człowieka, konia (3), lica, pierza, żony.

Wyrażenia: »naŷliczniejsza cudność« (1): bo iako krol Dáuid prorokowál/ náŷlicznieyŷey był tzuđnoŷcij nad ŷyny ludŷkiémi. *OpecŻyw* 25.

»cudność okrasy« (1): Wezwał ie [*ludzi*] kłobie od wŷchodu ŷlóńcza aż do záchodu/ á od gory Syon wynidzie czudność okrałfy [*species decoris*] iego [*Boga*]. *WróbŻołt* 49/2.

Szeregi: »dobroć i cudność« (1): przeto Poetowie piłali ie nie ná zyemi ále ná niebie lie vrodzić dla ich oobliwych rozumow/ dobroći/ y cudności. *BielKron* 22.

»cudność i drogość« [szyk 1 : 1] (2): *HistJóz* B3; złoto záprawdę wízitki kruzce cudnością y drogością przewyżfza y przechodzi *HistAl* G3v.

»doskonałość i cudność« (1): ale dufza maryey byla naźlathethnyeyfcha przeto po czyele fwego mylego fyndy czyalo dzywney dołkonalołzczy a czudnołzczy *PatKaz III* 117v.

»śliczność i cudność« (1): Dla tego náwyzłfłé śliczności ij tzudności koronę otrzymała *OpecŻyw* 189.

»uroda (a. urodność), (i, ani) cudność« [szyk 4 : 1] (5): dwanałzczye przyuyleyow wzyła marya przy fwym porodzeniu [...] Strony czyala czterzy pyeruy urodnołzcz wtory czudnołzcz *PatKaz III* 107v; nie pátrzę ia ná ludzkie vrody áni cudności ciála *BielKron* 65, 271, 340v, 374v.

»cudność i wdzięczność« (1): A iáko cudnością y wdzyęcznością przechodziła ine dzyewki/ ták y náuką/ cnotą/ y fwiátobliwością. *BielKron* 136v.

b. *Doskonałość, dobroć, zacność* (5) : bo kozda czvdnołzcz dułze rozvmney pochodzi od boga *PatKaz I* 1; bo wtey pannye byla czudnołzcz y czyelefna y cznotlyua ktora fthogy wczudnołzczy obyczajow a w yałnołzczy cznoth *PatKaz III* 109; á będziefzli grubey twarzy, patrz aby to zawetował czudnością dułze to ieft cznot y dobrich obyczaiow. *BielŻyw* 35; od Ierufálem [...] wyłza [!] czudnołc kazania iego, nauki iego, dziwow iego, bołtwa iego. *WróbŻołt* Q3; *KrowObr* 70v.

W charakterystycznych połączeniach: cudność cnot, dusze (2), *kazania, nauki, obyczajow* (2).

Synonimy: chędogość, elegancyja, foremność, krasa, ochędostwo, ochędówność, okrasa, ozdobność, piękność, śliczność, wdzięczność; a. uroda, urodność.